

Sygn. akt IV KK 262/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika i
przedstawiciela Rzecznika Praw Obywatelskich Tomasza Rychlickiego,
w sprawie E. P.

skazanej z art. 177 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 stycznia 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanej
od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 20 września 2013 r. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w J.

z dnia 17 czerwca 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

E. P. została oskarżona o to, że:

w dniu 12 stycznia 2012 roku w J. nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki Nissan Note nr rej.[...], jadąc drogą wewnętrzną na terenie Szpitala Specjalistycznego w J. i na skrzyżowaniu skręcając w lewo w drogę wewnętrzną nie zachowała szczególnej ostrożności, a w tym niedostatecznie obserwowała stan zajętości drogi i potrafiła przednim zderzakiem prawidłowo przechodzącą przez tę drogę M. D.-T. w wyniku czego nieumyślnie spowodowała, że wymieniona piesza doznała obrażeń ciała w postaci stłuczenia głowy, rany łuku brwiowego prawego i wargi dolnej, kompresyjnego złamania kłykcia bocznego lewej kości piszczelowej oraz uszkodzenia łąkotki bocznej kolana lewego, co spowodowało rozstrój jej zdrowia i naruszenie czynności narządów ciała na czas powyżej dni 7 trwający w rozumieniu art. 157 § 1 k.k.,

tj. o przestępstwo z art. 177 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w J. wyrokiem z dnia 17 czerwca 2013 roku, uznał oskarżoną E. P. za winną zarzucanego jej czynu, za który na podstawie art. 177 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k. i art. 33 § 1 i 3 k.k. wymierzono jej karę 70 (siedemdziesięciu) stawek dziennych grzywny, określając wysokość jednej stawki na kwotę 20 (dwudziestu) złotych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonej E. P., zarzucając:

„1. naruszenie prawa materialnego art. 177 § 1 k.k. przez uznanie E. P. za winną popełnienia zarzucanego jej czynu mimo braku podstaw dowodowych do jej skazania;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku przez ustalenie, że E. P. niewłaściwie obserwowała drogę skupiając się na poszukiwaniu miejsca do zaparkowania samochodu i na skutek tego uderzyła w prawidłowo przechodzącą przez jezdnię M. D.-T.;

3. naruszenie przepisów postępowania art. 7, 167, 170 § 1, 201, i 211 k.p.k. przez:

- błędną ocenę materiału dowodowego w szczególności opinii biegłych, bezpodstawne uznanie ich za jasne, pełne i nie zawierające wewnętrznych sprzeczności; dotyczy to przede wszystkim opinii biegłego Z. J.,

- pozbawienie E. P. prawa do obrony przez odmowę dopuszczenia dowodu z eksperymentu procesowego, odmowę wezwania biegłych na rozprawę w celu wyjaśnienia sprzeczności w ich opiniach, odmowę dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego w celu wydania rzetelnej opinii,

- niewyjaśnienie istotnych dla prawidłowego wyrokowania okoliczności sprawy, w szczególności charakteru skrzyżowania, gdzie doszło do kolizji, pierwszeństwa na tym skrzyżowaniu, prędkości poruszania się pojazdu i pieszej oraz przebiegu zdarzenia;

4. rażącą niewspółmierność kary”.

W konkluzji obrońca skazanej wniósł „o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej od zarzuconego jej czynu, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania”. W uzasadnieniu wniesionej apelacji obrońca skazanej wskazał, że „biorąc pod uwagę stopień zawinienia (...) warunki osobiste i społeczną szkodliwość przypisanego czynu celowym byłoby warunkowe umorzenie postępowania”.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 20 września 2013 r., utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w J., uznając apelację obrońcy oskarżonej za oczywiście bezzasadną.

Kasację od orzeczenia Sądu Okręgowego w K. wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 433 § 1 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez:

- a) nierozpoznanie sprawy w granicach środka odwoławczego wskutek przyjęcia błędnego poglądu prawnego, że sąd odwoławczy przy rozpoznawaniu sprawy związany jest nie tylko zakresem apelacji obrońcy, lecz także jej wnioskami;

- b) błędne uznanie, iż końcowy passus apelacji obrońcy o celowości warunkowego umorzenia postępowania nie stanowi „właściwego” wniosku apelacyjnego, a jedynie „napomknienie”, albowiem znajduje się on na końcu uzasadnienia tego środka odwoławczego, a nie w jego *petitum*

- co skutkowało utrzymaniem w mocy zaskarżonego orzeczenia, pomimo stwierdzenia przez Sąd II instancji przesłanek do jego zmiany poprzez warunkowe umorzenie postępowania wobec E. P.

W konkluzji Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. oraz o przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest zasadna i zawarty w niej postulat uchylenia wyroku Sądu Okręgowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym zasługuje na uwzględnienie.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że Sąd Okręgowy w K. błędnie uznał, iż „sąd odwoławczy jest związany zakresem zaskarżenia oraz wnioskami apelacyjnymi”, a nadto, że apelacja obrońcy oskarżonej nie zawierała wniosku o warunkowe umorzenie postępowania („wnioski apelacyjne obrońcy nie pozwalały na zastosowanie tego dobrodziejstwa wobec oskarżonej”, „apelacja nie wносиła we właściwy sposób o warunkowe umorzenie postępowania”).

Odnosząc się do tych zagadnień należy w pierwszej kolejności zauważyć, że obrońca oskarżonej zaskarżył wyrok Sądu pierwszej instancji w całości – i co oczywiste – na jej korzyść, a w takiej sytuacji, zgodnie z art. 447 § 1 k.p.k. apelację uważa się za zwróconą przeciwko całości wyroku. Z kolei zgodnie z przepisem art. 433 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w „granicach środka odwoławczego”, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje (jedynie Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację „w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów”, a w zakresie szerszym – tylko w wypadkach wskazanych w art. 435, 439 i 455; zob. art. 536 k.p.k.). Pomimo dyskusji w tym zakresie Sąd Najwyższy od dawna ujmuje "granice środka odwoławczego" jako trójwymiarową konstrukcję wyznaczoną przez:

- kierunek zaskarżenia, czyli stosunek środka odwoławczego do interesów oskarżonego;
- zakres zaskarżenia, a więc wskazanie, czy środek zaskarżenia obejmuje całość, czy część orzeczenia;

- zarzuty odwoławcze, czyli zawarte w środku odwoławczym stwierdzenie dotyczące uchybień orzeczenia (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 kwietnia 2001 r., III KKN 354/00, LEX nr 51922; z dnia 26 marca 2013 r., V KK 10/13, Lex nr 1318027). W żadnej mierze natomiast na granice orzekania nie wpływają wnioski odwoławcze. Nie wiążą one sądu i nawet przy uwzględnieniu zarzutów jako zasadnych sąd nie musi orzec tak, jak wnosi skarżący, lecz także w inny, uznany *in concreto* za właściwy sposób (zob. T. Grzegorzczak, *Komentarz do art. 433 Kodeksu postępowania karnego, teza 3, Lex 2014*). Skoro zatem wnioski sformułowane w środku odwoławczym same w sobie nie określają granic tego środka, a zatem nie limitują orzekania sądu odwoławczego, to i nie wiążą one sądu w tym sensie, że ograniczają możliwości jego orzekania jedynie do sposobów podanych w tych wnioskach (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 31 maja 2001 r., IV KKN 67/01, Lex nr 51838; z dnia 14 września 2005 r., IV KK 160/05, Lex nr 157196; z dnia 25 listopada 2010 r., IV KK 155/10, Lex nr 667508).

Jednocześnie, stosownie do treści art. 433 § 2 k.p.k., sąd odwoławczy zobowiązany jest do rozważenia wszystkich zarzutów zawartych w środku odwoławczym. Nakaz zawarty w art. 433 § 2 k.p.k. ma przy tym charakter bezwzględny i dotyczy wszystkich zarzutów i wniosków wskazanych w środku odwoławczym (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2005 r., V KK 51/05, R-OSNKW 2005, poz. 1654; z dnia 6 czerwca 2006 r., V KK 413/05, OSNKW 2006, nr 7-8, poz. 76; z dnia 12 października 2006 r., IV KK 247/06, R-OSNKW 2006, poz. 1961; z dnia 6 grudnia 2012 r., IV KK 125/12, Lex nr 1232839). Pomimo tego, że pożądanym jest, aby środek odwoławczy był konstruowany w sposób przejrzysty, a więc grupował w tzw. *petitum* wszystkie zarzuty stawiane skarżonemu orzeczeniu, to granice rozpoznania sprawy w instancji odwoławczej wyznacza treść całego środka odwoławczego, jeżeli tylko wynika z niego zamiar zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Innymi słowy, zarzut podniesiony nie w *petitum* środka odwoławczego, ale dopiero w jego uzasadnieniu powinien być także przedmiotem oceny, ponieważ granice rozpoznania wyznacza treść całego środka odwoławczego, jeżeli z niej wynika bądź da się wywieść (art. 118 § 1 i 2 k.p.k.) zamiar zaskarżenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 maja 2005

r., III KK 266/04, Lex nr 150576; z dnia 5 stycznia 2011 r., V KK 64/10, Lex nr 729785).

Mając na uwadze powyższe uwagi nie sposób odmówić racji zaprezentowanym w kasacji twierdzeniom Rzecznika Praw Obywatelskich, które wskazują na naruszenie przez Sąd Okręgowy w K. przepisów art. 433 § 1 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. Mieć bowiem należy na względzie, że dokonując kontroli odwoławczej wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 17 czerwca 2013 roku, Sąd Okręgowy w K. dysponował apelacją wywiedzioną na korzyść oskarżonej przez obrońcę E. P. W uzasadnieniu zwykłego środka odwoławczego obrońca oskarżonej wskazał, że jakkolwiek w jego ocenie oskarżona jest niewinna, to jednak „biorąc pod uwagę stopień zawinienia (...), warunki osobiste i społeczną szkodliwość przypisanego czynu celowym byłoby warunkowe umorzenie postępowania”. Odnosząc się do tego zagadnienia Sąd *ad quem* w uzasadnieniu swojego orzeczenia wskazał, że o ile wina oskarżonej nie budziła wątpliwości to rzeczywiście „okoliczności sprawy pozwalały na jej łagodniejsze potraktowanie”. Sąd Okręgowy stwierdził jednocześnie z jednej strony zaistnienie przesłanek ustawowych pozwalających na warunkowe umorzenie postępowania karnego, a następnie błędnie przyjął, że „wnioski apelacyjne obrońcy nie pozwalały na zastosowanie tego dobrodziejstwa wobec oskarżonej E. P.”, albowiem obrońca oskarżonej „nie wnosił we właściwy sposób o warunkowe umorzenie postępowania”, a jedynie „napomknął” o nim na końcu uzasadnienia. Konsekwencją takiego poglądu było natomiast – po pierwsze – błędne przyjęcie przez Sąd Okręgowy w K., że sąd odwoławczy jest związany nie tylko zakresem zaskarżenia, ale również wnioskami apelacyjnymi, a także – po wtóre – również błędne stanowisko, że we wniesionej apelacji obrońca oskarżonej nie postulował warunkowego umorzenia postępowania karnego wobec E. P., co rzekomo wykluczało tego rodzaju rozstrzygnięcie w postępowaniu odwoławczym.

Stwierdzenie zasadności kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich nie oznacza oczywiście zajęcia, już na tym etapie postępowania, aprobującego stanowiska co do merytorycznej trafności poglądu zaprezentowanego przez obrońcę oskarżonej E. P. o zaistnieniu wobec oskarżonej wymienionych w przepisie art. 66 § 1 k.k. przesłanek do warunkowego umorzenia postępowania

karnego. Wyrażenie oceny w tym zakresie byłoby bowiem o tyle przedwczesne, że wbrew podstawowym regułom obowiązującej procedury karnej, prowadziłyby do zastąpienia przez sąd kasacyjny w realizowaniu funkcji kontrolnej sądu II instancji. Ponownie rozpoznając sprawę w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy w K. będzie miał – stosownie do art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. – na uwadze powyższe rozważania. W szczególności, Sąd ten powinien w sposób rzetelny i pełny – z ustosunkowaniem się do wszystkich przesłanek wymienionych w przepisie art. 66 § 1 k.k. – zająć stanowisko, czy w sprawie zaistniały przesłanki do warunkowego umorzenia postępowania wobec E. P., z uwzględnieniem, że nie jest związany zawartymi w *petitum* apelacji wnioskami apelacyjnymi. Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.